ئازادی و فەزای ئاوەڵای سیاسی لە کوردستان.. نادر عەبدولحەمید

سەرکوتگەری هێزەکانی پێکهێنەری دەسەڵات و ڕێکخراو لە ناو حکومەتی هەرێمی کوردستاندا، لە ڕەوەندێکی هەڵکشاندایە، نەک هەر لە چەند مانگ و چەند ساڵی ڕابردوودا، بەڵکو بەدرێژایی دەسەڵاتدارێتی هەردوو حزبی قەومی "پارتی" و "یەکێتی" و ئیدارەی جیای هەولێر و سلێمانی و حکومەتی هاوبەش و بنکەفراوانیشیان بە بەشداری حزبە قەومی و ئیسلامیەکانی تریش.

ئەم ڕەوەندە لە ساڵانی نەوەتەکاندا نەک هەر بە شەڕی ناوخۆ و کوشتوکوشتاری ڕەپاوەوو لە هێزەکانی یەکتر و هێنانی سوپای پاسدارانی ئێرانی لە (ناوەڕاستی ئابی ١٩٩٦) و سوپای ڕژێمی بەعس لە (٣١ ئابی ١٩٩٦) و سوپای تورکیا لە (ناوەڕاستی ئایاری ١٩٩٧)ەوە بۆ کوردستان دەستی پێکرد، بەڵکو بەرلەوەش هەر لە (١٩٩٢) بەدواوە بە ترۆری بێپەردەی هەڵسوڕاوانی سیاسی دەستی پێکردبوو (لە: حزبی شیوعی عێراقی، زەحمەتکێشان، ڕێکخراوی تێکۆشانی ڕەنجدەرانی کوردستان، ڕەوتی کۆمۆنیست، حزبی کار، پەکەکە، ...) و تێکشکاندنی ئەو ڕێکخراوە جەماوەریانەی کە لەسەرەتای شکڵگیریدا بوون لە نەوەتەکانی سەدەی بیستدا.

هەریەک لەو دوو حزبە سەرەتا کەوتبوونە پاکتاوکردنی سیاسی ناوچەی "زەرد" و"سەوز"ی ژێر نفوزی خۆیان، دوای ئەنجامدانی ئەم "ئەرکە"یان ئینجا دواتر کەوتنە گیانی یەکتری بۆ بوون بە سورەی بەرلەشکری وڵاتە فاشیست و دیکتاتۆرەکانی ناوچە.

بەجیا لەوەی کە بەینبەینە شل و نەرمیەک هاوەای ئەو سەرکوتگەریە بووبە، بەتایبەت لە چەند ساڵێکی کەمی دوای ڕوخانی ڕژێمی بەعس لە (٢٠٠٣) بەدواوە، بەڵام لە ئۆگەستی (٢٠٠٦)وە بە سەرکوتی خۆپیشاندانەکانی سلێمانی و شار و شارۆچکەکانی دەوروبەری هاتەوە ڕەوایی نەرمایی پێ زەبروزەنگی خۆی و خوێنڕشتنەکانیان دەستی پێکردەوە (لە: ١٧ شوباتی ٢٠١١، ئۆکتۆبەری ٢٠١٥ و دێسەمبەری ٢٠١٨)دا.

گەرچی سەرکوت و تەنگپێهەڵچنین و ترۆری ڕۆژنامەنوسان و میدیاکاران بەدرێژایی ئەم دەسەڵاتە هەربەردەوام بووە بۆ ڕێگرتن لە ئاشکراکردنی گەندەڵی و تاڵانیەکانی دەسەڵات، بەڵام لە دوای

(٢٠٠٦)ەوە تا ئێستا بۆتە دیاردەیەکی بەرچاو، بەڕادەیەک ئەگەر لە ژێرەوە تیرۆر نەکرێن وەک (سۆرانی مامە حەمە، سەردەشت عوسمان، کاوە گەرمیانی، ویداد و …) ئەوا بەئاشکرا بەناوی دادگا و یاساوە دەستگیر دەکرێن و حوکمی سەنگینیان بەسەردا دەسەپێنن، وەک لە ئێستا لە کەیسی گیراوەکانی دەڤەری بادینان و بەناو دادگاکردنیاندا دەردەکەوێت.

ئەم ڕەوەندە لە هەڵکشانی سەرکوتگەری و خوێنڕێژی و دەمکوتکردن، هاوڕای پەرەسەندنێکی زۆر خێرای سەرمایەداری بووە لە کوردستاندا، کە توێژگەلێکی سەرمایەدار؛ لە ملیاردێر و ملیۆنێر، لە بازرگانانی دەرەکی و بەڵێندەران و خاوەن کۆمپانیا و پڕۆژە ئابورییەکان، … بەرژەوەندییەکانیان لێکئاڵاوە لەگەڵ بەرژەوەندی ئۆردویەک لە بەرپرسانی حکومی و حزبی و پەرلەمانتاران و خاوەنانی پۆست و پلەی باڵا لە پیاوانی ئایینی سەر بە وەزارەتی ئەوقاف و ئەو بانگەوازخوازە دینیانەی بەهرەمەندن لە گەندەڵییەکانی دەسەڵات.

ڕۆڵی مەکتەب سیاسی حزبەکانی دەسەڵات و ئۆرگانەکانی سەرکردایەتییان و بنەماڵە دەستڕۆیشتووەکانی ناویان، بریتییە لە هاوئاهەنگکردنی بەرژەوەندییە ئابوری و ستڕاتیژییەکانی ئەو چینە سەرمایەدارییە لە کوردستاندا، ئەمە جگە لەوەی کە خودی ئەو ئۆرگانە سیاسیانە و ئەو بنەماڵانە خۆشیان لە ملیاردێرەکانی کوردستان و خاوەنانی پڕۆژە هەرە گەورە و زەبەلاحەکانن بەتایبەت لە بواری نەوت و گاز و پاڵاوگەکانی بەنزین و خانوبەرەسازی و بازرگانی دەرەکی و قاچاخی خاڵە گومرگییەکاندا، وە زوربەی ئەو بوارانەیان بۆ خۆیان قۆرخ کردووە.

بەم پێیە ئەمە سەرمایەی مۆنۆپۆلە کە هەم دەسەڵاتدارە و هەم سەرمایەداری کوردستان، پەیوەندی بەشە جواروجۆرەکانی سەرمایە و توێژە جۆراوجۆرەکانی بورژوازی بەپێی بەرژەوەندییەکانی خۆی کۆنتڕۆڵ دەکات و بەڕێوەیدەبات. دیارە ئەمەش ناڕەزایەتی بەشێک لە سەرمایەدارانی هێناوەتەئاراوە کە لەو ئازادییە بە مانایەک موتڵەقەی توێژی مۆنۆپۆڵ بەهرەمەند نین لە وەبەرهێنان و کەڵەکەی سەرمایەدا.

پەیوەندی ئەم سەرکوتگەرییە زۆر ڕوون و ئاشکرا دیارە بە بنەمای ئابوری سەرمایەدارانەی هەرێمەکە و ناوەڕۆکی چینایەتی بوژوازیانەی ئەم دەسەڵاتەوە کە لەئارادایە. ئەمە پێداویستی ئەم سیستەمە ئابورییە نیولیبڕالیزمە و سەقامگیرکردنی ئەم دەسەڵاتە چینایەتییە و مسۆگەرکردنی ئیمتیازاتە ئابوری و سیاسییەکانییەتی کە ئەم دەمکوتکردن و سەرکوتگەری و خوێنڕێژییەی کردەتە دیاردەیەکی ئاسایی ئەم کۆمەڵگەیە.

بەدواداچوون و شیکاری بۆ ئەم مەسەلەیە شوێنی باسی ئێستامان نییە، ئەوەی جێگەی مەبەستمانە لێرەدا، ئەوەیە کە ئەم هەڵکشانی سەرکوتگەرییە بەو مانایە نییە هەرێمی کوردستانی عێراق کۆمەڵگەیەکی دامەزراوەیی یاسایی بووبێت لە ماوەی نزیک بە سی (٣٠) ساڵی ڕابردوودا و دەسەڵاتەکەی خەریکی وەلانی دامەزراوە یاساییەکان و هەڵپەچانی ماف و ئازادییەکانی هاوڵاتیان بێت.

ئەو بەشە ئازادی و مافانەی کە خەڵکی کوردستانی عێراق لێی بەهرەمەند بوون بەدوای ڕاپەڕینی ساڵی (١٩٩١) و کشانەوەی هێزە سەرکوتگەرەکانی ڕژێمی بەعس، ئاکامی بۆشایی سیاسی و ئەو فەزا ئاوەڵا سیاسییە بووە کە کوردستان بەخۆیەوە بینیوە. مێژووی سیاسی هێز و حزبە جۆراوجۆرەکانی بزوتنەوەی ناسیونالیستی و بزوتنەوەی ئیسلامی سیاسی، مێژووی بەرتەسکردنەوە و هەڵپەچانی هەرچی خێراتر و زوتری ئەم فەزا ئاوەڵا سیاسییە بووە کە ئازادییەکانی خەڵکی تیا هاتە ئاراوە.

چ لە ڕێگەی شەڕ و پێکدادانی چەکداری نێوان حزبەکانی بزوتنەوەی ناسیونالیستی و ئیسلامی سیاسییەوە، وە چ لە ڕێگەی حکومەتی هاوبەش و بنکەفراوانیانەوە بووبێت ئەم ڕەوەندە لە تەنگەبەرکردنەوە و هەڵپەچانی فەزای ئاوەڵای سیاسی بەرەو پێش براوە.

ئەگەر ناسیونالیزمی کورد، وەک بزوتنەوەیەکی کۆمەڵایەتی بورژوازی، لەسەردەستی "پارتی" یا "یەکێتی"، بیتوانیایە لە کوردستانی عێراقدا کۆتایی بە ناتەبایی ڕیزەکانی بێنێت و هەرێمەکە بکاتە ئیدارەیەکی سیاسی یەکگرتوو، ئەوا ئەو نمونەیە لە خەفەقان و سەرکوت کە ئەمڕۆ لە شار و شارۆچکەکانی دەڤەری بادینان دەیبینین لە هەموو گۆشە و کەنارێکی ئەم هەرێمەدا پیادە دەکرا.

ناسەقامگیری دەسەڵاتی سیاسی بورژوا ناسیونالیستی کورد، وەک فاکتەرێک بەدەوری خۆی، ڕێگەی نەداوە ئەو فەزا ئاوەڵا سیاسییە لەگەڵ هەموو بەرتەسککردنەوەیەکیشدا، بەزوویی و بەخێرایی هەڵپەچرێت، دەنا خودی ناوەڕۆکی سیاسی ئەو بزوتنەوەیە لەڕووی فاکتی مێژوویەوە سەرکوتی سیاسی و فکری هەر جۆرە موخالیفێک هەتا لەناو ڕیزەکانی خۆیشدا بووە. ئەم ناوەڕۆکە و ئەم مێژووە "درەخشانە"ش لە سەرکوتی سیاسی زۆر هاوئاهەنگ و لەبارە و ڕێکدێتەوە لەگەڵ پێداویستییەکانی کەڵەکەی سەرمایە و بەرژەوەندیەکانی بورژوازی لە کۆمەڵگەیەکی سەرمایەداری وەکو کوردستاندا.

ڕەخنەی بورژوا ناسیونالیستی لیبڕاڵ لە دەسەڵاتی ئێستای هەرێمەکە، لەناو خودی بزوتنەوەی ناسیونالیستی کورد و لەسەر هەمان بنەمای ئابوری و سیستمی نیولیبرالیەوە دەستپێدەکات و خۆی وا نیشاندەدات کە لە هەوڵدایە بەدیلێکی سیاسی شکڵ پێبدات ئازادی و مافەکان و

خۆشبژێوی ئابوری بۆ هاوڵاتیانی کوردستانی عێراق دەستەبەر بکات.
ئەمەش دووجار ئەستەمە، چونکە نە بزوتنەوەکە ئەوەی لەباردایە و نە پێداویستیەکانی کۆمەڵەی سەرمایە و بەرژوەندیەکانی بورژوازیش ئەوە دەخوازێت، بە پێچەوانەوە داسەپاندنی بەبەشی و برسیەتیەکی هەرچی زیاتر و بێمافیەکی هەرچی زۆرتر دەخوازێت، کە ئەمەش واتا سەرکوتی سیاسی و فکری و ڕەواجدان بە خوڕافاتی دینی و دەمارگیری قەومی.
ئەوە شکڵگرتن و پەرەداربوونی بزوتنەوەیەکی سۆشیالیستی کرێکاری و حزبی بەهێزە لە دەرونی کۆمەڵگەی کوردستانی عێراقدا کە لە هەنگاوی یەکەمیدا دەتوانێ ئەو بڕە ئازادی و مافانەی کە لە فەزای ئاوەڵای سیاسیەوە پاشەکەوت بوون، پەرەیان پێبدات و دایانسەپێنێت بەسەر دەسەڵاتی بورژوازیدا، وە لە پەرەسەندنی خودی ئەو بزوتنەوەیەشدا، وەک بزوتنەوەیەکی سەراسەری کە سنوری هەردوو زۆنی "زەرد" و "سەوز" دەبەزێت، دەتوانێت پاشەکشەیەکی جدی بە بزوتنەوەی ناسیونالیستی کورد و ئیسلامی سیاسی بکات لە هەرێمەکەدا و کۆتایی بەدەسەڵاتیان بهێنێ و کۆمەڵگەیەکی یەکگرتووی دابەشنەبوو بەسەر چەند زۆنی ڕەنگاوڕەنگدا و لە ژێر دەسەڵاتی جەماوەری ڕێکخراو لە شوراکاندا شکڵپێبدات.
هەر ئەم پرۆسەیەش کە لەناوەڕۆک و لە سیاسەتە عەمەلیەکانیدا، وە هەر لە هەنگاوە سەرەتاییەکانیەوە، خەباتی کرێکاران و زەحمەتکێشان و ئازادیخوازانی کوردستان گرێدەداتەوە بە خەباتی کرێکاران و زەحمەتکێشان و ئازادیخوازانی عێراق و بەشدار دەبێت لە وەرێخستنی بزوتنەوەیەکی سۆشیالیستی و حزبی بەهێز لە سەراسەری عێراقدا بە جەنگ دژی دەسەڵاتی بورژوازی ناوەند.
٢٠٢١-٥-١٦
تێبینی: ئەم وتارە لە ژمارە ١٢ی ڕۆژنامەی (ڕەوت) مانگی ئایاری ٢٠٢١، چاپی وەرەق لە کوردستان بڵاوبۆتەوە.